

Bốn mươi năm làm thi sĩ

(08/11/00)

Đó là nhà thơ Minh Viên, họ Nguyễn. Xứ Quan Họ Bắc Ninh là nơi ông chào đời. Đó là một nơi có phong thủy nổi tiếng văn học và lãng mạn với câu hát tình tứ hiếu khách của những cô gái Nội Duệ, Cầu Lim: Người ơi người ở, đừng về.

Ông là hội viên Hội Văn Bút Việt Nam từ năm 1965, hội viên Cộng đồng Thơ Quốc tế từ năm 1994, hội viên Hội Thơ Quốc tế Hall of Fame từ năm 1997; đã đoạt giải nhà thơ quốc tế năm 1994, liên tiếp đoạt giải Thơ Thư viện Quốc gia do các nhà biên tập tuyển chọn năm 1994, 95, 96, 97, 98.

Bốn mươi năm làm thơ, ông sáng tác cẩn trọng: Bảy tập thơ, hai tập Việt ngữ trước 1975, ba tập song ngữ Anh Việt; một tập thơ hoàn toàn bằng Anh ngữ và một CD thơ phổ nhạc mới nhất. Trong số đó có hai tập nói đến chiến tranh, ông cũng là một cựu sỹ quan, nói đến cơn ác mộng còn ghi đậm vết tích đau thương đến tận hôm nay, nói đến vết thương không thể liền da, những hội chứng chiến tranh cả thể chất lẫn tâm thần.

Ông may mắn và cũng thiếu may mắn, đến Mỹ năm 1975, không được nếm những đòn thù tinh thần và có thể là đòn thù thân xác của những người anh em võ ngực là nhân đạo, là có văn hóa nhất thế giới. Từ năm 1992 ông chuyên sáng tác thơ tình yêu, có thể dù ít nhiều ông không bị bóng ma cải tạo ám ảnh nên trong thơ ông đâu đó người ta có thể tìm thấy hương vị thơ tiền chiến. Chúng ta hãy nghe ông ca ngợi tình yêu:

Em, em hỡi! Xích gần anh thêm nữa

Để đàn lòng hòa tấu nhạc hoan ca

Để không gian chẳng ngăn cách chúng ta

Để hai tâm hồn nhập chung thành một

Nét lãng mạn Vũ Hoàng Chương, Xuân Diệu của Minh Viên còn đi xa hơn nữa, khá bạo dạn:

Anh mơ là trắng vàng vạc đêm khuya

Tắm mát thịt da em hừng hực lửa

Suối trắng ve vuốt da thịt mềm

Tắm trắng đêm vắng không xiêm áo

Em hóa thành trăng em đẹp thêm

Minh Viên viết đủ loại thơ sáu, bảy, tám chữ, lục bát, nhưng không làm thơ song thất lục bát và thơ

Đường, có lẽ hai loại thơ sau giới hạn hồn thơ mới của ông, nhưng ông cũng không quá cấp tiến để làm thơ tự do.

Trong thơ bằng Anh ngữ, ông cũng có những lời lãng mạn rất Verlaine, Hàn Mặc Tử:

You are a fresh rose

A flower of love

That has abundant thorns

That prick my hand to the bone

Tạm dịch:

Em, hồng mơn mớn sớm mai

Đóa tình yêu bỗng trở gai nhọn hêu

Vô tình anh vuốt nâng niu

Thấu xương em chích, rỏ tươi máu đào

Vốn là nhà giáo dạy văn, Minh Viên làm thơ bằng Anh ngữ tự nhiên, thoải mái như làm thơ bằng tiếng mẹ đẻ. Ông nắm vững ngữ pháp Anh văn, và ngôn ngữ thơ Tây phương, có những quy lệ riêng của thơ Anh ngữ.

Chúng ta làm chính trị và làm văn học nghệ thuật cho đến nay vẫn chưa quen lối tranh đấu kín đáo, âm thầm, để tranh lá phiếu, tiếng nói có trọng lượng, để thu phục quan niệm, thái độ của dòng người chính xứ mình tạm dung. Mới đây, tôi được dự buổi ra mắt thơ ở Sacramento, trong phần trình diễn có cặp vợ chồng tiến sĩ Mỹ lên thối sáo và đọc thơ của tác giả Như Hoa Lê Quang Sinh, dịch từ tiếng Việt sang tiếng Anh. Đó là những nhịp cầu tốt đẹp nhất để cho người Mỹ hiểu, thông cảm chúng ta. Chúng ta cần quyết liệt, hoan hô đả đảo, đồng thời chúng ta cũng cần có những hoạt động, vận động nghiêm chỉnh, sâu lắng

Làm thơ, viết văn bằng song ngữ hay tiếng Anh, tiếng Pháp là một ý kiến không mới nhưng ít nhà thơ ưa làm. Người Mỹ và chính phủ Mỹ thấy chúng ta hội họp nhau lại ca hát, ngâm nga, đàn địch, phê bình, nhận xétnhưng họ không hiểu nội dung của những cuốn sách tập thơ của chúng ta nói lên điều gì. Họ không hiểu tại sao chúng ta nóng giận, hay khóc lóc, đau buồn như vậy.

Tuy nhiên, không phải Minh Viên chỉ đề cao tình yêu, ca ngợi tình yêu. Thơ ông còn mang triết lý nhân sinh, nhìn vào kiếp người, thấy được những hạnh phúc hay khổ đau của cõi tạm. Thơ ông rất nhân bản, vị tha, lạc quan. Bởi trong tập thơ The River of Poetry:

Dòng Sông Thi ca, ngoài phần Một nói về tình yêu, phần Hai ông đề cập đến thiên nhiên, đến dòng sông, vầng trăng, thời gian và những giấc mơ thật gần, và giản dị của con người mà tưởng như rất khó với tới. Sang phần thứ Ba ông nói đến sự nhỏ bé, bất lực của con người trước định mệnh, sinh ra không được lựa chọn, con người bình đẳng trước thượng đế và con người cũng là tác phẩm đẹp nhất của thượng đế, phật trời.

Chúng ta hãy nghe ông mong ước:

I wish to be black cloud

To bring rain - not acid rain -

To water arid rice-field

I wish to be black cloud

To bring rain – rain of love -

To satisfy humankind's drought of passion

Tạm dịch

Tôi mong làm đám mây đen

Đem mưa, không mưa át xít

Đem mưa cho bông lúa mềm

Tươi mát đồng khô cỏ cháy

Tôi mong làm đám mây đen

Đem mưa, mưa yêu hơn hỏa

Tình người nắng hạn mừng reo

Cơn mưa làm tươi nhân loại

Để các độc giả chưa quen thơ tiếng Anh, cùng thưởng thức, chúng tôi tạm chuyển ngữ hai bài thơ Minh Viên.

Diệu Tần dịch thơ Minh Viên

LOVE

Love is not colorful butterflies' flirting

It is heart and soul

Either hot or warm

In offering and receiving

Love is not caged birds captivity

It is harmony and understanding
Neither tyrannous nor slavish
In sharing and caring
Love is not wild beast' animalism
It is sacrifice and altruism
So romantic and mystical
In this earthly world's invisible miracle
TÌNH YÊU

Chẳng như cánh bướm nhỡn nhơ
Tình yêu là chịu bơ phờ con tim
Dù nồng cháy, dù êm đềm
Hãy là dăng hiến, xin tìm đến nhau
Chẳng như lồng nhốt chim đau
Nên là hòa điệu nhịp cầu cảm thông
Độc tài, nô lệ ai mong
Phải là chia sẻ, là cùng chắt chiu
Thú hoang nào phải tình yêu
Yêu là chăm sóc, nâng niu, quên mình
Biết bao lãng mạn huyền minh
Cõi trần phép lạ vô hình: Tình Yêu
THE THORNY ROSE

You are a fresh rose
A flower of love
That has abundant thorns
That prick my hand to the bone
The rose grows in a fertile garden
Among numerous other colorful blossoms
It's the most splendid flower
In any weather of any season
There are many kinds of roses:
Red, black, white....and yellow
All are magnificent thorny blooms
Like bright suns or brilliant moons
I love the fresh thorny rose
That's red, black, white....or yellow
That gives all its beauty
And fragrance to only me

HỒNG NÀO MÀ CHẴNG CÓ GAI

Em, hồng mơn mẩn sớm mai
Đóa tình yêu bỗng trở gai nhọn hêu
Vô tình anh vuốt nâng niu
Thấu xương em chích, rỏ tươi máu đào
Vườn hồng hờn hử xôn xao
Trăm hoa khoe thắm ngọt ngào đua chen
Hoa khô chỉ có mình em

Xá gì mưa gió, nắng xiên, lạnh nồng
Vườn xanh có đủ loại hồng
Bạch, huyền, tím, đỏ, ngoài song chen vàng
Hoa gai trở nhon hồng hoang
Long lanh trăng chiếu, chói chang mặt trời
Yêu em lắm! hồng gai ơi
Dù em phai sắc, khóc cười si mê
Mãn khai em nở nào nề
Tỏa hương biếc ngát chỉ vì anh thôi!